

جان‌مایه‌های زندگی اجتماعی
در اسلام

باقر شریف قرشی

ترجمه سمیه حیدری

www.ketab.ir

قرشی، باقر شریف، ۱۹۲۶ - .

[مقومات الحياة الإجماعية في الإسلام، فارسي.]

جان مایه‌های زندگی اجتماعی در اسلام / باقر شریف قرشی؛ ترجمه سمیه حیدری. -
مشهد: بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۹۳.

ISBN 978-964-971-898-9

۱۷۴ص.

فیبا.

۱. مسلمانان - آداب و رسوم و زندگی اجتماعی. ۲. راه و رسم زندگی (اسلام). ۳. اخلاق

اسلامی. الف. حیدری، سمیه، مترجم. ب. بنیاد پژوهش‌های اسلامی. ج. عنوان.

۲۹۷ / ۷۲

BP ۲۵۸ / ق ۴ م ۲۴، ۱۳۹۲

۳۶۸۰۲۷۵

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

جان مایه‌های زندگی اجتماعی در اسلام

باقر شریف قرشی

مترجم: سمیه حیدری

ویراستار: گروه ویراستاری

چاپ اول: ۱۳۹۳ / ۲۰۰۰ نسخه، رقعی / قیمت ۶۱۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

بنیاد پژوهش‌های اسلامی، مشهد: صندوق پستی ۳۶۶-۹۱۷۳۵

مراکز توزیع:

تلفن و دورنگار واحد فروش بنیاد پژوهش‌های اسلامی: ۳۲۲۳۰۸۰۳

فروشگاه‌های کتاب بنیاد پژوهش‌های اسلامی، مشهد: ۳۲۲۳۳۹۲۳، قم: ۳۷۷۳۳۰۳۹

www.islamic-rf.ir

info@islamic-rf.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۷	سلامتی
۱۸	مباحثی پیرامون سلامتی
۱۹	سلامتی در دوره پیش از اسلام
۱۹	عوامل بیماری
۲۰	طب در اسلام
۲۲	مدرسه طب امام صادق <small>علیه السلام</small>
۲۲	کتاب السموم
۲۴	اهمیت سلامتی
۲۵	عوامل مؤثر در حفظ سلامتی
۲۵	الف) میانه روی در خوردن و آشامیدن
۲۷	ب) نظافت
۲۸	پاکیزگی بدن
۲۸	پاکیزگی لباس
۲۹	پاکیزگی خانه
۲۹	پاکیزگی خیابان ها
۳۰	کاشت درخت

۳۰..... پاکیزگی ظروف پاکیزگی ظروف

۳۱..... وجود آب پاک و تمیز وجود آب پاک و تمیز

۳۲..... غذاهای حرام

۳۳..... مردار..... مردار

۳۴..... خون..... خون

۳۴..... گوشت خوک..... گوشت خوک

۳۷..... ذبحه های حرام..... ذبحه های حرام

۳۸..... حیوان خفه شده حیوان خفه شده

۳۸..... حیوانی که به زجر کشته شود..... حیوانی که به زجر کشته شود

۳۸..... حیوانی که در اثر پرت شدن از بلندی بمیرد..... حیوانی که در اثر پرت شدن از بلندی بمیرد

۳۸..... حیوان شاخ خورده حیوان شاخ خورده

۳۸..... باقیمانده شکار حیوانات درنده باقیمانده شکار حیوانات درنده

۳۹..... نوشیدنی های حرام..... نوشیدنی های حرام

۳۹..... شراب..... شراب

۳۹..... تأثیر منفی بر نسل..... تأثیر منفی بر نسل

۴۰..... تأثیر بر خون..... تأثیر بر خون

۴۱..... تأثیر بر قلب..... تأثیر بر قلب

۴۱..... تأثیر بر کبد و کلیه ها..... تأثیر بر کبد و کلیه ها

۴۲..... تأثیر الکل بر معده..... تأثیر الکل بر معده

۴۳..... حفظ سلامتی..... حفظ سلامتی

۴۴..... سیگار..... سیگار

۴۴..... اضطراب و نگرانی زیاد..... اضطراب و نگرانی زیاد

۴۵..... تفریح و استراحت..... تفریح و استراحت

۴۶..... پیشگیری از بیماری ها..... پیشگیری از بیماری ها

۴۷..... ادعیه امام زین العابدین علیه السلام در باب سلامتی..... ادعیه امام زین العابدین علیه السلام در باب سلامتی

۵۰..... سلامتی از دیدگاه پیامبر صلی الله علیه و آله..... سلامتی از دیدگاه پیامبر صلی الله علیه و آله

۵۱..... ورزش..... ورزش

۵۲..... امنیت..... امنیت

۵۲	حرمت خون‌ریزی
۵۳	مجازات قتل
۵۳	اول: قصاص
۵۴	دوم: دیه
۵۴	سوم: کفاره
۵۵	قتل غیر عمد
۵۶	ظلم
۵۹	شرکای ظالم
۶۱	حرمت تهدید و خوف‌انگیزی
۶۴	حرمت اذیت و آزار
۶۶	امر به معروف و نهی از منکر
۶۷	در گستره قرآن
۶۸	در سایه سار سنت
۷۱	شرایط کسی که امر به معروف و نهی از منکر می‌کند
۷۱	آنچه برای آمران به معروف و ناهیان از منکر شایسته است
۷۲	کیفر شدید
۷۴	تعزیر
۷۶	آسایش و رفاه
۷۷	فقر شدید
۷۷	عواقب فقر
۷۹	همگام با مکاتب اجتماعی
۷۹	۱- سرمایه‌داری (کاپیتالیسم)
۸۰	۲- کمونیسم
۸۱	رفاه و آسایش در اسلام
۸۲	راه‌های رسیدن به رفاه در اسلام
۸۲	افزایش تولید
۸۵	آرای اقتصاددانان
۸۶	۳- حمایت از صنعت و تجارت
۸۷	نظارت بر بازار

- ۸۸..... تعیین کردن محدوده تجارت
- ۸۸..... احتکار
- ۹۱..... مجازات احتکارکنندگان
- ۹۲..... ربا
- ۹۵..... ربا و استعمار
- ۹۵..... استثمار

۹۶..... اخلاق در اقتصاد اسلامی

- ۹۷..... مالیات ها
- ۹۸..... زکات
- ۹۹..... موارد مصرف زکات
- ۱۰۰..... جایی که زکات در آن مصرف می شود
- ۱۰۱..... فقیر کیست ؟
- ۱۰۱..... خمس
- ۱۰۲..... موارد وجوب خمس
- ۱۰۳..... مصرف خمس
- ۱۰۳..... انفاق در راه خدا
- ۱۰۵..... مسئولیت دولت در قبال نیازمندان و از کار افتادگان
- ۱۰۷..... نظارت بر امور دولت

۱۱۰..... آزادی

- ۱۱۰..... معنای آزادی
- ۱۱۱..... در لغت
- ۱۱۱..... در اسلام
- ۱۱۱..... در اسناد مربوط به حقوق بشر
- ۱۱۲..... اشکال آزادی
- ۱۱۲..... آزادی اندیشه
- ۱۱۴..... آزادی عقیده
- ۱۱۷..... آزادی بیان
- ۱۱۸..... آزادی سیاسی

۱۱۸ آزادی اجتماعی
۱۱۸ تشکیل گروه‌ها
۱۱۹ آزادی مدنی
۱۲۰ مالکیت فردی
۱۲۱ آزادی در نظام سرمایه‌داری (کاپیتالیسم)
۱۲۳ نبود آزادی در نظام کمونیسم
۱۲۴ استعمارکارگران
۱۲۵ پس‌زدن اهلان
۱۲۷ مساوات
۱۲۸ سخنانی در باب مساوات اسلامی
۱۲۸ جواهر لعل نهرو
۱۲۸ گیب
۱۲۹ توماس کارلینی
۱۲۹ منظور از مساوات در اسلام چیست؟
۱۳۱ انواع مساوات در اسلام
۱۳۱ مساوات اجتماعی
۱۳۵ مساوات در برابر قانون
۱۳۶ مساوات در مجلس قضا
۱۳۸ مساوات در پرداخت مالیات
۱۳۹ مساوات در استخدام
۱۳۹ امتیازاتی که اسلام نفی کرد
۱۳۹ امتیاز رئیس‌جمهور
۱۴۰ امتیاز رؤسای دولت‌های بیگانه
۱۴۱ امتیاز هیئت دیپلماتیک
۱۴۱ امتیاز اعضای هیئت قانونگذاری
۱۴۲ امتیاز ثروتمندان
۱۴۲ امتیاز شخصیت‌های برجسته
۱۴۵ أخوت

- ۱۴۷.....روابط محبت‌آمیز.....
- ۱۴۷.....مهربانی و محبت نسبت به یکدیگر.....
- ۱۴۹.....دستگیری و احسان.....
- ۱۵۰.....دیدار کردن با یکدیگر.....
- ۱۵۲.....برآوردن احتیاجات.....
- ۱۵۴.....صلهٔ رحم.....
- ۱۵۸.....حق همسایگی.....
- ۱۶۰.....احتیاط جامعه.....
- ۱۶۰.....قطع رابطه.....
- ۱۶۲.....عدم تعاون.....
- ۱۶۳.....انیت و تحقیر.....
- ۱۶۴.....دشنام دادن.....
- ۱۶۵.....آبروی یکدیگر را بردن.....
- ۱۶۵.....تفاخر.....
- ۱۶۷.....حقوق مسلمانان نسبت به یکدیگر.....

مقدمه

۱. موضوع مسئله‌ای که شک و تردیدی بدان راه نمی‌یابد، این است که هیچ‌یک از ادیان آسمانی یا مکاتب اجتماعی چونان اسلام توجهی به گزاره‌های انسانی و مسائل اجتماعی، روحی و روانی ندارند. اسلام نگاهی عمیق و جامع به این مقوله داشته است. این دین با در نظر گرفتن ویژگی‌ها و موجودیت انسان پشتوانه‌ای روحانی برای وی وضع کرده، آن را با دقت و ظرافت مورد واکاوی قرار داده و برنامه‌ای قاطع برایش ارائه نموده است.

انسان، این موجود زنده جانشین خداوند متعال در زمین است که مجموعه‌ای از غرایز و ویژگی‌های متفاوت و متضاد در وجود او به ودیعه نهاده شده است؛ خیر و شر و نور و ظلمت با تمام ابعاد خود وجود انسان را دربر گرفته‌اند. خداوند متعال در این باره می‌فرماید: «خداوند سرور کسانی است که ایمان آورده‌اند، آنان را از تاریکی‌ها به سوی روشنایی به در می‌برد. و [الی] کسانی که کفر ورزیده‌اند سروران‌شان طاغوت‌اند، که آنان را

از روشنایی به سوی تاریکی‌ها به در می‌برند»^۱.

ای نفس در درون تو نیز همچون هستی، نور و ظلمت وجود دارد و تو نیز مانند آن درگیر خیر و شری.

ارزش‌های اسلامی، انسان را به شدت از خشم و عقوبت الهی برحذر می‌دارد؛ خشم و عقوبتی که ناشی از نابودی انسانیت انسان در اثر گرایش به شرارت و پلیدی و آلوده شدن به معاصی است و نتیجه آن سقوط به پرتگاهی است که زرفای آن را نهایی نیست.

۲. اسلام اصولی سازنده و عینی برای زندگی انسان وضع کرده که او را به سرمنزله سعادت می‌رساند. برنامه‌ای که این دین برای انسان تدارک دیده عاری از هرگونه تجمل و ثروت‌گرایی است. بدون این برنامه که از ضروریات حیات است، راحتی، آرامش و امنیت برای انسان وجود نخواهد داشت و ما در خلال مباحث این کتاب از آن سخن خواهیم گفت.

توجه به ساختارهای اصلی (زندگی انسان) بخشی از رسالت اسلام به عنوان دینی است که به تمام شئون و ارکان و جوانب هستی پرداخته است. اسلام هیچ یک از جنبه‌های وجود را فرو نگذاشته، بلکه بر آن پرتو افکنده و همه ابعاد آن را با دقت و جامعیت تجزیه و تحلیل کرده است.

اسلام عظیم‌الشان، رسالت خداوند بزرگ متعال می‌باشد که به واسطه آن بر بندگانش منت نهاده است. این دین رحمتی بزرگ و نعمتی عظیم

است که خداوند مسئولیتش را بردوش بنده و رسول خود محمد ﷺ قرار داد تا آن را بر بندگان ابلاغ نماید و از طریق آن نیاز آن‌ها را برآورد، راه را بر ایشان روشن کند و آنان را به سوی آنچه بهترین است، رهنمون گردد. در سایه سار دین اسلام، هیچ ظلم و زیان و بیدادگری وجود ندارد و هیچ بندگی متصور نیست مگر برای خداوند متعال که هستی‌آفرین و حیات‌بخش است.

۳. در عصر حاضر ستاره معنویت به خاموشی گراییده، در حالی که مادی‌گرایی از حد گذشته و به دغدغه اصلی و یگانه هدف انسان‌ها تبدیل شده است. اکنون مردم با اشتیاقی وافرو با بهره‌گیری از تمام امکانات در راه کسب مادیات می‌کوشند و نبود آن را به مثابه قطع جریان‌های زندگی تلقی می‌نمایند. این جریان تا آنجا پیش رفته که عرصه‌های سیاسی در جهان را نیز تحت الشعاع خود قرار داده است. در همین راستا دولت‌های غربی و در رأس آن‌ها ایالات متحده امریکا همه توان خود را به منظور تجاوز و اشغال کشورهای پر خورده از منابع انرژی مصروف داشته‌اند. دولت‌های مذکور، این مناطق را تحت اشغال خود درمی‌آورند، ثروت آن‌ها را به یغما می‌برند و در بین مردم‌شان فتنه‌انگیزی می‌کنند تا بتوانند سرزمین ایشان را تحت نفوذ خود درآورند و این همان اتفاقی است که در سرزمین ما رخ داده؛ سرزمین زخم خورده‌ای که زیر دندان‌های دول غربی از هم دریده شده است.

۴. آزادی و بی‌بندوباری در بیشتر کشورها و ملت‌های جهان گسترش

یافته، تا جایی که در کشورهای بزرگی که مدعی تمدن و برتری نسبت به سایر ملت‌ها می‌باشند، وقوع جنحه و جنایت حتی در دانشگاه‌ها و مؤسسات علمی و آموزشی رواج پیدا کرده است و تصاویر مربوط به تیراندازی برخی دانش‌آموزان به سوی هم‌کلاسی‌های شان و کشتن و مجروح کردن بدون علت آنان از تلویزیون پخش می‌شود. این قبیل حوادث که به کثرت نیز رخ می‌دهد، تصادفی نیست.

روابط جنسی میان دختران و پسران دانش‌آموز به شکل شرم‌آوری گسترش یافته و در کیف دختران جوان همواره قرص‌های ضدبارداری دیده می‌شود. این روابط باعث شیوع بیماری‌های جنسی شده، به طوری که شکایت بیمارستان‌ها از افزایش ابتلای دختران و پسران دانش‌آموز به امراض جنسی را به دنبال داشته است. در دوران حاضر، هرزگی و فساد امری عادی شده و نادیده انگاشتن ارزش‌های اخلاقی، پدیده شایع جوامعی است که دم از تمدن و برتری بردیگر جوامع می‌زنند.

۵. یکی از مظاهر آزادی و بی‌بندوباری در کشورهای غربی و دیگر کشورهای که در مسیر آن‌ها حرکت می‌کنند، فروپاشی چهارچوب خانواده و روابط خانوادگی است. نظام خانواده در این گونه جوامع ناسالم است و افراد آن از درک محبت در سایه‌سار وجود پدر و مادر بی‌بهره‌اند. فرزندان این خانواده‌ها وقتی به پانزده سالگی یا بیشتر می‌رسند، از والدین خود جدا می‌شوند، بدون اینکه والدین از هیچ‌گونه حق تسلط و نظارت بر فرزندان برخوردار باشند. در سوئد اگر والدین اقدام به تأدیب کودک خود

کنند، دولت بلافاصله به منظور جدا کردن او از ایشان وارد عمل می‌شود و کودک را به طور کامل از والدین جدا کرده، به پرستاران می‌سپارد و آن‌ها را از تماس و ارتباط با فرزندشان منع می‌نماید.

والدین نیز هنگامی که پا به سن می‌گذارند و پیر می‌شوند، جدا از فرزندان خود زندگی می‌کنند و در صورت فوت هر کدام از آن‌ها، آمبولانس شهرداری جسد او را به قبرستان منتقل و دفن می‌کند. یکی از امور شایع در چنین جوامعی، نگهداری افراد پیرو سالخورده از حیواناتی نظیر سگ و گربه است. آن‌ها این حیوانات را همدم و مونس خود قرار می‌دهند و مکان‌های ویژه‌ای برای آن‌ها در نظر می‌گیرند. آیا این است آن تمدنی که غرب لاف آن را می‌زند؟

۶. آیا متهم کردن اسلام عظیم‌الشان به حمایت از ترور و ارعاب و دعوت به آن ادعایی تمسخرآمیز نیست؟ خاک بر سر کسانی باد که چنین می‌اندیشند. نگاهی کوتاه و گذرا به اسلام و دعوت این دین به پاسداری از خون انسان‌ها و احتیاط درباره آن، قطعاً نشان خواهد داد که اسلام در این باره شدیدترین تأکید را داشته و برخلاف نظر کسانی که بر این اعتقادند، دین اسلام خود اولین دشمن ترور و ارعاب است.

تحیت اسلام، سلام و مهربانی و محبت و دوستی است. این اسلام بود که پرچم صلح و دوستی را در یثرب برافراشت و میان اوس و خزرج که از جنگ‌های پیش از اسلام خسته و ناتوان شده بودند، آشتی برقرار کرد، اندیشه و فکر آنان را تغییر داد و آن را به نیروی دوستی و اتحاد منور کرد.

کسانی که دست به ترور و ارباب می زنند و دیگران را نیز به آن فرا می خوانند و ریختن خون شیعیان اهل بیت علیهم السلام را حلال می شمارند، بدون شک مسلمان نیستند. در کنفرانس مکه فقهای مسلمان به حرام بودن قتل مسلمانان فتوا دادند و آن را محکوم کردند. بنابراین، این افراد بر اساس اتفاق نظر فقهای اسلام، مسلمان نیستند و ارتباطی با اسلام ندارند.

امله قاطع بسیاری برگرفته از کتاب و سنت وجود دارد که حرمت ریختن خون هر مسلمان یا غیرمسلمانی را جزهنگامی که فرد مرتکب فساد گردد به ثبوت می رساند. در این صورت است که ریختن خون او برای حفظ امنیت عمومی مباح می گردد، و ما در این کتاب درباره آن صحبت خواهیم کرد.

۷. اگر بخواهیم دین اسلام را به عنوان حقیقتی عظیم از سوی پروردگار عالمیان جلوه گر سازیم، باید از سیره نیک ائمه اطهار علیهم السلام بهره مند گردیم. ایشان سرمایه اسلام اند و سیره و آداب و اخلاق آن ها خط مشی ارزشمندی از این دین با تمام ارزش ها و موجودیت آن ارائه می دهد. ما نیز مباحث این کتاب را از روایات ائمه در زمینه های مختلف سیاسی، اجتماعی و اخلاقی برگرفته ایم، البته این اقتباس ناشی از هیچ گونه تعصب یا پیروی از گرایش فرقه ای نبوده است، زیرا این امر دون شأن کسی است که به خداوند متعال و جهان آخرت امید داد و در راه خدمت به میهن و هم میهنانش مجدانه می کوشد.

۸. پیش از پایان این مقدمه لازم می‌دانم به رسم حق‌شناسی و وفاداری به میهن زخم خورده‌مان، از مرجع شیعه، حضرت آیت‌الله سید علی سیستانی تجلیل شایان به عمل آورم که در این دوره سیاه محنت که شدیدترین و سخت‌ترین امتحان مسلمانان است، در راستای حفظ جان مسلمانان مواضعی قاطع و بسیار ارزشمند اتخاذ نمود. خدای متعال مواضعش را استوار گرداند و تلاش‌هایش را اجر دهد. همچنین از جناب حاج ابو عبدالله احمسانی به سبب همکاری وی در چاپ این کتاب سپاس ویژه دارم و از خداوند توفیق و کامیابی او را خواهانم که تنها او صاحب توفیق و قادر بر آن است.

کتابخانه عمومی امام حسن علیه السلام، نجف اشرف

باقر شریف القرشی

سوم شعبان ۱۴۲۹ ه.ق.